

PROBLEME NOI ÎN AȘEZAREA PALEOLITICĂ MĂLUȘTENI IV [JUDEȚUL VASLUI]

Muzeul județean Vaslui, în cadrul planului său de cercetări arheologice din anii 1977 și 1978 a înscris și cercetările în așezarea paleolitică din comuna Mălușteni, punctul Stejarul lui Filiuță (Mălușteni IV) aparținând Gravettianului orientat final¹.

Continuarea cercetării a fost justificată de necesitatea salvării materialelor arheologice din această stațiune a cărei stratigrafie s-a degradat prin lucrările agricole din ultimul timp și prin agenții fizici care denudează puternic terenul. De asemenea, reluarea cercetărilor a mai fost determinată și de necesitatea creșterii colecției paleolitice a muzeului din Vaslui.

Cu această ocazie s-a urmărit continuarea cercetării Complexului A, pus în evidență în perioada anterioară (1969—1971) și care fusese cercetat parțial. În felul acesta prin secțiunile și casele deschise s-a putut delimita microzona acestui complex și cunoaște restul inventarului arheologic din terenul nesăpat (vezi planul general, pl. I).

Din punct de vedere stratigrafic situația nu diferă de ceea ce se cunoștea din cercetările anterioare, și anume:

- 1) Sol vegetal (15—20 cm);

¹ Cercetările au fost efectuate în colaborare cu Muzeul județean de istorie din Galați. La săpături au participat M. Brudiu de la Muzeul din Galați și Magda Istrate de la muzeul din Vaslui.

- 2) Sol de culoare roșiatică cu desprinderi prismatice, puternic gleisat;

- 3) Sol de culoare galben-roșcată cu slabe desprinderi prismatice (40—60 cm);

- 4) Sol loessoid nisipos, de culoare galbenă (30 cm);

- 5) Loess cu bogate depuneri de calcar dizolvat și aluvionat².

Analizele palinologice efectuate de cercetătorul Marin Cărciumaru, de la Institutul de Arheologie București indică pentru orizontul de locuire paleolitică o perioadă climatică de tranziție de la tardiglaciuar la holocen³.

Din punct de vedere faunistic, pe lângă resturile fosile întâlnite anterior și care, după determinările cercetătoarei Alexandra Bolomei⁴, aparțineau bovideelor, a mai fost descoperit un corn provenind de la *Cervus Elaphus* (?)⁵.

Inventarul litic. Acesta provine, pe de o parte din secțiunile și casele deschise în zona locuinței — atelier (Complex A) și pe de altă parte, din secțiunile de control din

² M. Brudiu, *Paleoliticul superior și epipaleoliticul din Moldova*, București, 1974, p. 109.

³ Marin Cărciumaru, *Contribuții la cunoașterea paleoclimatului și geocronologia paleoliticului din România* (mss.).

⁴ M. Brudiu, *op. cit.* p. 27.

⁵ Determinarea acestuia a fost făcută de dr. Sergiu Haimovici de la Universitatea „A. I. Cuza” Iași, catedra de antropologie a Facultății de Biologie.

jurul Complexului A. Săpăturile din ultimele două campanii au confirmat că densitatea materialului litic este mai mare tot în microzona Complexului A căruia i s-a putut delimita complet marginile sale (vezi planul general). În aceeași zonă unde se concentra materialul litic s-au descoperit și molarii de la bovidee, unele resturi de oase foarte dez-agregate și două percutoare.

Din punct de vedere tipologic, putem completa acum repertoriul uneltelor descoperite aici, anterior, și anume: la cele 13 tipuri⁶ se mai adaugă încă șapte. Dintre acestea unele tipuri de unelte sînt simple — burinul transversal (1) (fig. 3/1) străpungătorul atipic (fig. 3/8-11), lama ferăstrău (1) (fig. 3/14) și așchia cu scobitură (1) (fig. 3/18) și alte compuse ca: gratoarul — burin (1) (fig. 2/5), gratoarul pe așchie cu scobituri laterale (1) (fig. 1/12), burinul pe așchie cu scobituri laterale (1) (fig. 3/2).

Dacă acesta este noul aspect calitativ al inventarului litic, nu trebuie să uităm că s-au produs și unele mutații de ordin cantitativ, și anume, la cele 90 de piese tipice cunoscute anterior se adaugă alte 115 unelte care din punct de vedere tipologic se prezintă astfel:

1. Gratoare pe capăt de lamă	6
2. Gratoare pe așchie	35
3. Gratoare nucleiforme	11
4. Gratoar-burin	4
5. Burine	26
6. Burin pe așchie retușată	2
7. Burin nucleiform	1
8. Străpungătoare atipice	4
9. Lamă retușată	2
10. Lame cu latura abruptă („a dos“)	4
11. Vîrf de tip „La Gravette“ tipic	1
12. Piesă ferăstrău	1
13. Așchie cu scobituri	1
14. Așchie cu rețușe de folosire	4
15. Piese „écaillé“	4
16. Lamele quasi „Dufour“	8
<hr/>	
Total	115

⁶ M. Brudiu, *op. cit.* p. 109—110.

Numărul mare al deșeurilor de atelier care se urcă la 4 000 indică faptul că locuitorii care au trăit în zona Complexului A au desfășurat și o amplă activitate de atelier. În această privință se cunoșteau din săpăturile anterioare unele nicovale din gresie, specifice activității de prelucrare a silexului, iar acum se mai pot adăuga și două percutoare. Prezența percutoarelor în inventarul locuințelor atelier, din Gravettianul final cercetat în sud-estul Moldovei constituie o raritate. Pînă acum se mai cunoaște doar cu exemplar în așezarea paleolitică de la Moscu⁷.

În urma creșterii cantitative a inventarului arheologic al acestui complex trebuie să revedem și structura lui. Încă din etapa anterioară a cercetării se detașase ponderea mai mare a gratoarelor față de burine. La 12 burine reveneau 53 de gratoare. Din cercetările noi au rezultat 28 de burine și 54 de gratoare. În total, în întregul complex s-au descoperit 40 de burine și 107 gratoare, ceea ce constituie un aspect specific al acestei așezări.

Un alt aspect care apare acum pentru prima dată este prezența în număr mare a uneltelor, fapt care apropie din acest punct de vedere structura inventarului litic de aici de ale celorlalte stațiuni aparținînd Gravettianului oriental final din sud-estul Moldovei⁸.

Trebuie să adăugăm un amănunt, anume că, în cele două campanii s-a găsit un număr redus de lamele quasi „Dufour“ (3) și două exemplare de vîrfuri „La Gravette“, unul fiind fragmentar.

Din punct de vedere petrografic, roca utilizată a fost aceeași întîlnită și în cercetările anterioare: silexul cretacic de Prut reprezintă un procentaj de 99%, restul aparținînd unor roci din Carpați, sau din alte

⁷ M. Brudiu, *Catalogul uneltelor paleolitice și epipaleolitice din patrimoniul Muzeului județean Galați* (mss.).

⁸ M. Brudiu, *op. cit.*, p. 114, 115, 116. *Idem*, *Cercetări paleolitice la Moscu, jud. Galați* (mss.).

zone, cum ar fi șistul negru zis de Audia, menilitul de Carpați și silexul galben, cerat de proveniență probabil răsăriteană.

Șanțurile de control din zona exterioară Complexului A ne-au dovedit că un alt complex similar mai aproape de acesta nu a fost. În secțiunile din anii 1977—1978 deschise la vest de Complexul A, la o distanță de 50 de metri s-a găsit o densitate de materiale arheologice (silex și cărbuni) mai pronunțată, dar nu pe o suprafață prea mare. Între piesele tipice descoperite se găsesc câteva gratoare și străpungătoare (3). Densitatea mică a pieselor tipice și a deșeurilor de atelier ca și cărbunii găsiți *in situ* ne conduc la concluzia că aici a existat un complex (locuință — atelier), dar care a fost denudat, datorită și poziției în pantă a terenului pe care se găsea⁹.

Secțiunile mai vechi și mai recente au arătat că pe toată suprafața acestui versant se găsesc piese litice care au putut fi răspândite atât de locuitorii stațiunii, cât și în cadrul procesului de denudare survenit ulterior părăsirii așezării. Așa se explică însăși răspândirea acestor resturi fosile pe suprafața dintre complexe, fapt întâlnit în SII 1977 (vezi planul general).

În concluzie, putem arăta că descoperirile arheologice din ultimele două campanii din așezarea paleolitică Mălușteni IV au completat cu date noi aspectul original al acestei așezări. După cum se știe specificul materialului litic din această așezare se ca-

racteriza printr-un grad avansat de microlitizare. Dar din punct de vedere al structurii tipologice a inventarului existau unele deosebiri față de așezări din aceeași perioadă, situate în sud-estul Moldovei. În primul rând la Mălușteni IV existau un număr nesemnificativ de unelte compuse ca și de străpungătoare.

Din acest punct de vedere considerăm că se impune o rectificare în legătură cu datarea stațiunii, făcută anterior, pornind de la cele două aspecte — microlitizarea și indicele mic al uneltelor compuse ca și indicele mare al gratoarelor, stabilind poziția cronologică a acesteia într-o etapă târzie a culturii Gravettianului oriental final¹⁰.

Având în vedere noua structură a inventarului arheologic rezultat în urma completării acestuia, ca și datele analizei polenului, care a stabilit o etapă aparținând tardiglaciului, considerăm mai potrivită încadrarea acestei stațiuni în plină etapă a Gravettianului oriental final din Moldova, respectiv înaintea așezărilor de la Berezști — Dealul Taberei și Mălușteni III¹¹. Prin urmare, aspectul microlitic al inventarului nu poate reprezenta un criteriu pentru datare. Atât microlitizarea, care este o tendință generală a paleoliticului superior, dar mai ales la sfârșitul acestuia, cât și lamelele quasi „Dufour“, care se întâlnesc într-un număr mai mare în această așezare, îi dau un caracter specific în continuare.

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ Marin Cărciumaru, *op. cit.*

⁹ M. Brudiu, *op. cit.* p. 56.